

PLANINSKI VESTNIK.

Glasilo
Slovenskega planinskega
društva.

V Ljubljani.

Decembra 1901.

L. VII., št. 12.

Slovo Solčavskim planinam.

Z Bogom, hčere stare matere, mogočne Slave:
Košata Radoha, visoka Ojstrica!
Gorjata Rinka in zobata Olševa!
Povzdigajte Slovincem bistre glave,
Naj bodo vrli sini Slave!

Iz krila vašega Savina čista zvira,
Studenec bistrournosti, moške moči,
Planine čedi, ravnine rodovito porosi.
Kam v tuje kraje pot odpira,
Mogočne plave tira.

Deroča Drava, svetla Sava in Savina,
Mogočne vode in slovenske sestre tri,
Vsaka po svoji stezi neprenehoma hiti
In te uči, slovenska rodovina!
Kako se zadobi modrina.

V nebesa kažejo mogočni velikani,
V nebesa vzdigajmo srce in oko.
Slovincem luč naj sveta vera bo!
Le bistrimo si glavo, ne dremajmo zaspani,
Drugim rodom prodani!

Gorjaške glave, starodavne, le trdno stojite!
 Za pravico in resnico trdno stati
 Hočmo tudi mi, da bode Slava naša mati.
 Ve, bistre reke, nam pa neprenehoma rosite,
 Naj bodo naše dela rodovite!*)

Anton Martin Slomšek,
 lavantinski škof.

Iz mojega nahrbtnika.

Spisal I. M.

(Konec.)

6. Na Ortler.

Nas je bolj zanimala luč, ki nam je svetila skozi okna Payerjeve koče. Ko smo stopili v njeno prostorno obednico, je vladalo v njej kaj veselo življenje. Vse je klicalo po jedi in pijači.

Ker ne ljubim gneče, sem šel v spalnico, zavarovat si ležišče. Izbral sem si kot pri steni in vrgel tja nahrbtnik.

V obednici se je med tem vrvenje že nekoliko uneslo. Stisnem se v kot in motrim družbo. Niti v dolinskih gostilnah ne najdeš take živahnosti, kakršna je tu vladala. Kmalu bi bil pozabil, da sem 3020 m visoko. Gizdavo oblečeni hribolazci — znani so pod imenom salonski Tiroleci — so dvorili na vse pretege damam, ki so jim vračale njih poklone z žarečimi pogledi. Govorili so vsi vprek, zbijali šale in se smejali vsakemu neslanemu dovtipu, da se je soba tresla. Zdelo se mi je, kakor da so sami znanci med seboj, ki so si izbrali to kočo za sestanek, jaz pa da sem po naključju mednje nepovabljen zašel. Začelo me je jeziti to smejanje, govorjenje, sploh vsa družba; ne zato, ker sem v njej sameval, marveč ker je ta hrup in šum mestnega življenja prišel tja, kamor sem se mu hotel odtegniti. Saj ne hodimo v gore le, da premagujemo težave in nevarnosti, da občudujemo lepoto narave, marveč tudi da se naslajamo s čutili, ki so doma le v samoti, med strmimi stenami, na razoranih ledenikih in nebotičnih vrhovih, kjer se čutimo svobodne okov vsakdanjega življenja. Želel sem skoraj za drugo jutro slabega vremena, da bi ta laži-planinska drhal ne mogla na Ortler; zakaj če bom s to družbo na vrhu, potem z Bogom užitek!

Motril sem njih obraze, ker nisem imel drugega dela. Meni nasproti sta sedela dva Eskulapova sinova, katera bi pa ta božanski zdravnik

*) To iskreno domoljubno pesem je zapisal slavni škof Anton Martin Slomšek „pri svoji tretji in poslednji obiskavi 21. rožnega cveta 1861.“ v Solčavi v spominski knjigi v tamkajšnjem župnišču na strani 199. To spominsko knjigo sta darovala Hartuid Dorfmann in Henrik Knaffl l. 1832. Prepis pesmi nam je preskrbel načelnik naše Savinske podružnice, gosp. Fr. Koebek. Hvala mu!

gotovo zatajil, ako bi že ne bil odstavljen. Kvarila sta si želodec z raznimi zdravili za prehlajenje, kašelj, trganje itd. in tudi drugim odprla darežljivo svojo popotno lekarno. Zraven mene se je trudil golobrad mladič okrog mladenke, oblečene v tirolsko narodno obleko, ter ji pomagal zabavljati, ker ni v koči salona in klavirja, da bi se lahko plesalo. Bolj sredi omizja je opozarjala nase turistinja, podobna po svojem kretanju fanatični protestantovski predikantnji. Pripovedovala je s hreščečim glasom vsem, ki so jo hoteli poslušati in ki je niso hoteli, kako si je s svojo hladnokrvnostjo rešila življenje, ker se ni pustila podsuti plaz, ki se je valil par sto korakov daleč od nje. Mahoma se zganem. Na nasprotnem koncu mize sem zagledal — smrčavca, katerega sem v Hoffmannovi koči z vodo „panal“.

No tega se je še manjkalo, si mislim; ta mi utegne napraviti še škandal, ako me spozna. Ker pa škandalov ne ljubim, vstanem in odidem v sosednjo sobo k vodnikom. Glasen halo me je tu sprejel. Med vodniki so sedeli trije hribolazci orjaške postave, katerih obrazi so pričali, da jim ledeni žig ni neznan. Takoj smo se zvohali in se zabavali po svoje. Pravili smo si razne resnične in neresnične dogodke iz turističnega življenja; razume se, da jaz nisem za nikomur zaostal, posebno kar se tiče neresničnih dogodkov. Odmore so izpolnjevali jodlerji, zapeti iz krepkih prsi vodnikov. Tako smo prijetno preživeli večer. Sklenili smo, da odrinemo skupno na vrh, in sicer že ob poltreh, da bomo gori sami. Naročili smo vodnikom, naj nas pokličejo ob dveh.

Obednica se je že skoraj popolnoma izpraznila, in večina turistov je že počivala. Ko sem prišel v spalnico, je nekdo ravno upihnil luč. Taval sem torej v temi in iskal ležišča. Pri steni sem. Tipam z roko po odeji, da najdem nahrbtnik, in ker ga takoj ne dobim, zlezem gori. Hipoma začutim pod odejo nekaj živega; toda čuditi se nisem imel časa, zakaj že je zagrmelo izpod odeje: „Vraga, česa pa iščete tu?“ Glas se mi je zdel znan. Pa ne, da bi bil smrčavec, mi šine v glavo.

„Oprostite, gospod,“ pravim jaz, „zmotili ste se in legli na moje ležišče, katero sem s tem zaznamenoval, da sem nahrbtnik nanj položil. Kam ste nahrbtnik vrgli?“

„Mene to prav nič ne briga,“ pravi smrčavec — bil je res on. „Kdor prej pride, prej melje. Kar je pa bilo na ležišču, sem vrgel pod okno na tla.“

Poiščem nahrbtnik in poskusim še enkrat priti do svoje pravice. Zdelo se mi je namreč neprijetno v temi iskati drugega ležišča, ako je bilo sploh katero še prosto. Rečem torej smrčavcu: „Ako ste res pravi hribolazec, morate mi priznati, da imam jaz pravico do tega ležišča. Prosim torej, da se mi umaknete.“

„Poberite se k vragu“, je donelo zopet izpod odeje.

Sedaj se je pa oglasil neki drug turist — bil je eden izmed onih treh, s katerimi sem bil skupaj v vodniški sobi — in mi rekel: „Pustite v miru suroveža in pojdite sem; poleg mene je še eno ležišče prazno.“ S tem je pa dregnul v sršenovo gnezdo.

„Kaj,“ je kričal smrčavec, „jaz sem surovež? Vi si upate meni kaj takega reči? Jaz sem dr. Pankracius Arrigler; kdo ste vi?“

„Jaz sem pa dr. Bonifacius Barrigler“, odvrne mu ta.

Sedaj sem se mu pa tudi jaz predstavil in rekel: „In jaz sem dr. Servacius Carrigler“.

Homerski smeh se je razlegal po spalnici, jaz sem jo pa pred izbruhi smrčavčeve jeze pobral na ležišče k dr. Barriglerju. Ker naš ljubi „Ponkre“ ni utegnil — gotovo vsled razburjenosti — smrčati, sem kmalu zaspal. Da se je pa sčasoma potolažil, sem spoznal, ker me je zjutraj zbudil s svojo „dreto“.

Čutil sem se precej izpočitega, zato sem mislil, da mora biti ura okrog dveh, in čakal sem, da me pride vodnik klicat. Res, kmalu začujem zunaj neki ropot. Vodnik pride v spalnico in postavi luč na mizo pri vratih. Potem jo pa maha naravnost proti ležišču, na katerem je smrčal dr. Ponkre; zvečer sem mu namreč rekel, da bom spal pri desni steni. Že sem mu hotel reči, da ne bo na pravega naletel; tu mi šine škodoželjna misel v glavo. Naj ga le zbudi, si mislim; videli bomo, kako li opravi?

Vodnik rahlo pokliče: „Gospod, vstanite! Ura je dve.“

Nič odgovora!

Vodnik ga pokliče glasneje in ga malo dregne. Smrčanje poneha; slišim neko šumenje, kakor bi se kak junec valjal po stelji. Ponkre se je obrnil in začel še bolj „dreto“ vleči.

Sedaj je pa vodniku pošla potrpežljivost. Potegne ga za noge, in to je pomagalo. Ponkre se skloni pokoncu in zagode: „Vraga, kaj pa je?“ Ko je vodnik videl njegov zabuhli, bradati obraz, je spoznal, da se je zmotil. Rekel mu je torej: „Oprostite, zmotil sem se. Moj gospod mi je naročil, naj ga zbudim ob dveh; kakor pa vidim, vi niste pravi“.

„Kaj vraga“, začne Ponkre vpiti, „ura je šele dve, in vi ste tako nesramni, da si upate me motiti in zbuditi, ko sem mislil spati vsaj do štirih! Kakšen vodnik ste pa, ako ne poznate svojega gospoda?“

Njegovo kričanje je zbudilo druge hribolazce. Popraševali so, kaj da je.

„Nič posebnega,“ se oglasim jaz, „dr. Pankraciju se glasno sanja.“

Toda to dr. Ponkreu ni bilo posebno všeč, zakaj vpil je še glasneje. Ako bi ne bilo premrzlo v spalnici, gotovo bi bil skočil z ležišča, da bi se maščeval nad menoj, ker sem njegovo upravičeno jezo tako napačno tolmačil.

Ker so pa nekateri hribolazci zahtevali mir, je postalo kmalu zopet vse tiho. Midva z dr. Barriglerjem sva jo pa pobrala v obednico, kjer sta najina tovariša že srebala čaj.

Krasna noč je bila, ko smo ob svitu svetilnic zapustili kočo. Nebo je bilo z zvezdami kakor posejano. Šli smo najprej čez Tabaretni ledenik. Pokrit je bil še s snegom, trdim kakor led. Potem smo prišli po Hamburški stezi okrog Tabaretnega vrha na Gornji Ortlerjev ledenik. Tu smo že našli jako velike in lepe stopinje; zato smo prišli kaj hitro in brez truda po precej strmem ledeniku do Tschirfeckovih skal. Mimo teh smo dospeli do nizke, pa precej strme ledene stene. Toda tudi tu so vsekali pred nami vodniki stopinje in držaje za roke. Posebno prijetno res ni, poprijemati se ob led, toda saj stena ni visoka; v par minutah smo bili

na njej, in stopali smo zopet zložno po ledeniku, z rokami v žepih. V led vsekane stopinje bi bile tudi za slona gotovo dosti velike. Blizu vrha nas je ustavila razpoka; ker ni bila široka, smo skočili črez, hiteli po ostrem grebenu in bili smo na vrhu.

Naj li razodenem sedaj čutila, katera so me navdajala, ko sem stal ob solnčnem vzhodu 3902 m visoko, najvišje v Avstriji? Naj li popišem neprodirno temo, v katero so bile doline še zavite; kako je zarja zlatila venec ledenih gora, ki so se žarile in zopet ugasovale v silni daljavi; kako se je naenkrat posvetila velikanska obla solnea na obzorju, izpreminjali se razorani ledeniki v njegovih žarkih, počasi se prikazovale zelene planine, ljubke doline, temna jezera, dokler se ni odgrnil pred menoj ves planinski svet v nepopisni krasoti? Ne, ne poskušam tega; za to je moje pero preokorno. To moreš le občutiti in videti, popisati dostojno pa nikakor ne. —

Razgled z Ortlerja je silno obsežen. Ker je bilo jutro popolnoma čisto, razločil sem na jugovzhodu še Monte Roso, na severovzhodu pa Veliki Klek. Kar pa razgled posebno povišuje, to je velikanska okolica. Thurwieserjev vrh (3641 m), M. Zeburu (3735 m), iglasta Königspitze (3857 m), M. Pasquale (3557 m) in M. Cevedale (3774 m) obdajajo v največji bližini v lepem polkrogu kralja avstrijskih vrhuncev; in z nobenega drugega vrha ne vidiš toliko razoranih in prostranih ledenikov.

Dolgo časa smo sedeli na vrhu, ki je popolnoma z debelim ledom in snegom pokrit. Obžalovali smo le, da smo si izbrali navadno pot, ki hribolazcu ne nudi prav nič zanimivega. Ko ne bi bili pustili nahrbtnikov v koči, udarili bi jo po Zadnjem grebenu (Hinterer Grat) Ortlerja v dolino; ta pot je jako zanimiva in težavna. Tako smo pa morali po stari poti nazaj. Hiteli smo navzdol in prišli kaj naglo do ledene stene, katero sem poprej omenil. Pod njo so stali eden za drugim hribolazci in vodniki; bilo jih je gotovo do petdeset. Velik, močan vodnik je ravno vlekel prvega hribolazca črez steno. Ker si ta ni znal sam veliko pomagati, šlo je kaj počasi. Videli smo, da bo precej časa minilo, predno bo zadnji prilezel na vrh stene. Čakati pa nismo hoteli, treba jo je bilo torej drugje prelesti. Obrnili smo se bolj na desno, kjer ni bila stena dosti višja; zato pa je slab meter od njenega vzhodja režala precej široka razpoka. Moj vodnik je splezal ob vrvi in izsekal stopinje in držaje, po katerih smo mi hitro zlezli doli. Šli smo dalje ob razpoki, jo na najožjem mestu prestopili in oddričali po strmem ledeniku, seveda na vrveh. Bilo je ravno čas za zajtrk, ko smo že prispeli do koč. Takoj smo bili postreženi, ker nas ni drhal ovirala.

Potem ko smo nekoliko potolažili notranjega človeka, smo se poslovili od koč. Moji tovariši so odšli proti Trafoju, midva z vodnikom sva pa zlezla v Tabarettne stene. Včasih so bile te stene jako nevarne in težavne, sedaj pa plezanje olajšujejo klini. Ko sva zlezla črez, sva drevila kar naravnost navzdol po melu in kaj hitro sva prišla po lepem gozdu v avstrijski Zermatt — v Sulden.

Pred kakim pol stoletjem je bila Suldenska dolina večini hribolazcev neznana. Le najdrznejši izmed njih so prišli vanjo, ker jih je privabil Ortler. Kurat Eller je kaj rad sprejemal pod streho redke goste,

"DOVOKA KNJENICA" V LJUBLJANI

od katerih je vsaj zvedel kako par let staro novico, ki je pa bila zanj popolnoma nova. Ko je bil pa Ortler premagan, so začeli hribolazci pogosteje obiskovati župnišče pri sv. Jeri v Suldenu. Kurat je bil prisiljen postaviti novo poslopje, v katerem gospodarita sedaj njegovi sestri. Pogosto je bilo do sto gostov pri kosilu. Odkar pa stoji velikanski „Sulden-Hotel“, vozijo v poletnem času dan na dan četverovprežne kočije gospodo po Suldenski dolini v osrčje planinskega sveta. Iz hotela je le dve uri hoda do Schaubachove kočje (2694 m), pred katero se razprostira velikanski Suldenferner Komur se ta „tura“ prenaporna zdi, lahko jezdi do kočje, in če ima podplate na cipelah pribite, ne pa nalepljene, mu kratek izprehod po ledeniku ne bo škodoval.

Vas Innersulden ima krasno lego; vsled ledenikov in nebotičnih vrhov v ozadju zasluži gotovo ime „avstrijski Zermatt“. Ljudstvo je bilo poprej jako revno, in krajevna lepota mu je le škodovala. Sedaj so pa njih glavnic gore in ledeniki, ki so jih nekdaj ločili od ostalega sveta. Njih gmotno stanje se je zelo izboljšalo, odkar je dolina „odkrita“. Vedno bolj ginejo pastirske bajte, v katerih so poprej prebivali, in tudi stara siromašna cerkvica se je morala umakniti novi, dovolj prostorni, da more sprejemati pod streho domačine, letovičarje in hribolazce.

V kuratovem hotelu sem preračunal, da moram biti v 48 urah na Gorenjskem, ako se hočem še tam malo oglasiti, kakor sem imel dogovorjeno. Nadzoroval sem še nekoliko delavce, ki so gradili novo cerkev, potem sem pa tolkel cesto s težkim srcem, ker sem zapuščal planine, in s še težjim križem, katerega se je zopet oprijel nahrbtnik. Prvotno sem nameraval peš do Merana, kamor sem imel dobrih 12 ur, pa ta sklep sem kmalu opustil. Prvič nisem imel toliko časa na razpolago, drugič — pa kaj bi našteval razloge — skratka, ljubilo se mi ni več požirati cestnega prahu. Sklenil sem torej porabiti vsako, seveda ne posebno drago priložnost, da se popeljem v Meran. V Gomagoju priropota za menoj prazen parizar s „polnim“ voznikom, ki je ukal in pel, da je kar odmevalo. Jaz imam pa vesele ljudi rad; v hipu sem bil zraven njega, in kmalu sva bila prijatelja. V Pradu sva že pila bratovščino in slednjič sva se v Eyrsu sprla do grdega, ker je hotel zopet piti, akoravno je bil že nabasan kakor top. Ker se je vedno bolj gugal, sem mu vzel vajete in bič ter mu ukazal uleči se na voz, česar si ni pustil dvakrat reči. Kmalu je spal kakor polh, jaz sem pa veselo vozil po lepi Vintschgavski dolini.

Široka cesta se vije ob levem bregu Adiže skozi imovite vasi in mimo starodavnih, še precej dobro ohranjenih gradov. Od Malsa do Merana so namreč sezidani gradovi v gotovi razdalji tako, da se iz enega na drugega vidi. Kadar so udarili Švicarji v deželo, so razobesili v Malsu takoj zastavo, katero so zagledali na najbližjem gradu, in v kratkem so zavihrale na vseh grajskih stolpih od Malsa do Merana zastave ter nannanjevale dolini pretečo nevarnost. Skozi lepo, skoraj popolnoma novo vas Laas sem vozil bolj počasi, da sem ogledal velikanske kose belega marmorja, katerega lomijo visoko pod Laasenskimi ledeniki, ki gledajo rado vedno v dolino. Surovo obdelane kosove vozi navadno po devet parov konj v Meran, odkoder gredo po železnici v Monakovo, na Dunaj in celo v Ameriko.

Na koncu vasi me je radoveden Vintschgavec vprašal, kaj peljem. Odgovoril sem mu, da prodajam prasiče, in da mi je ostal le eden, katerega dam zato pod ceno. Ker se pa nisva mogla „uglihati“, sem oddal v Schlandersu vse skupaj, konje, voz in „prasiča“ gospodarju, ki je dal potem za „likof“.

„Ah, in Schlanders,
da ist es schon ganz anders!“

sem rekel tudi jaz, ko sem napojen in spočit korakal proti Latschu. Tu sem prenočil in se drugo jutro na vse zgodaj odpeljal z vozom, imenovanim „Stellwagen“, v Meran. To mesto je podobno velikanskemu vrtu, posajenemu z južnim sadjem in gostimi brajdami, v katerem so mesto stez lepe široke ceste, mesto vrtnih hišic pa lepe vile in krasne palače. Po leti je precej prazno; toliko bolj obljudeno je pa ob ostalih letnih časih, ker je svetovno znano zdravišče.

Popoldan sem se odpeljal v Bolcan, katerega sem bil v par urah sit do grla. Najbolj sem si zapomnil strašno vročino, kateri sem ušel slednjič na kolodvor. Dolinci so še trdno spali, ko sem drdral mimo njih vasi, in kmalu sem zopet spoznal, da je povsod lepo, doma pa najlepše. Tako, sedaj je pa nahrbtnik prazen.

Planika — škodljiva rastlina.

Poučna prirodoslovno-turistična razprava.

Spisal dr. S. C.

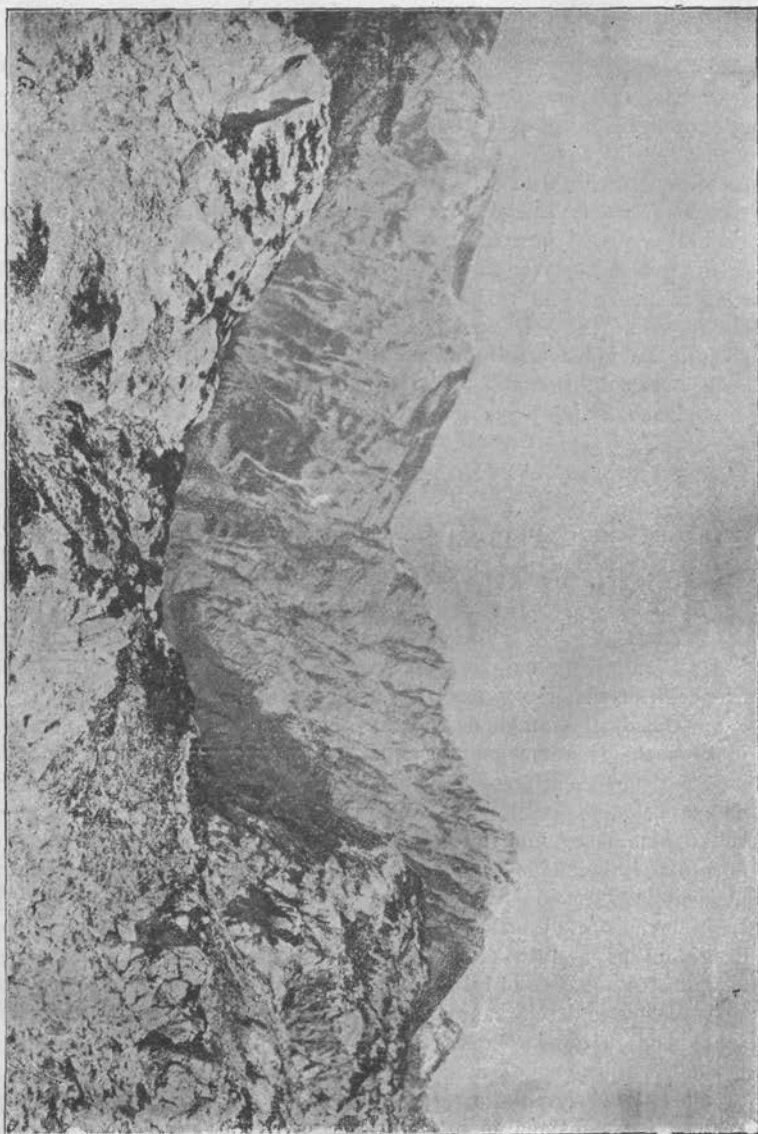
Planika *) je najimenitnejša in morda tudi najlepša med planinskimi cveticami. Nekateri jo imenujejo tudi pečnico ali očnico.

Opisovati planike ne nameravam, ker „Vestnik“ bero gotovo le, ki jo že poznajo; samo eno njeno lastnost hočem omeniti, ker je morda ne najdeš v nobenem „rastlinstvu“. Planika je namreč škodljiva cvetica, da, za nekatere častilce svoje celo smrtonosna. Zavoljo nje je bilo že veliko hlač potrganih, veliko črevljev izvotljenih, da, marsikdo je svojo preveliko ljubezen do nje poplačal celo z lastnim življenjem. Planika ga je izvabila v strmo skalovje, kjer je storil prezgodnjo smrt in vrhutega še neslavno. Zakaj hribolazei ga nočejo priznati za žrtev ponosnih vrhov, drugi mu pa nesrečo celo privoščijo, neumnežu, ki je iskal v nevarnih skalah „rož“, katere bi bil lahko dobil pri kakem pastirju za par vinarjev.

Jasno je torej, kako je planika škodljiva. Pokazati pa moram sedaj, zakaj dela ta gorska krasotica tako škodo. Planika je jako škodljiva, ker jo ljudje visoko cenijo; ako bi ne bila priljubljena, bi je gotovo ne iskali, in nihče bi si zaradi nje ne trgal hlač in podplatov, pa tudi ne polomil kosti. Visoko čislana je pa zato, ker je redka, kakor na pr. značajnost, in se tudi lahko ne dobi. V nekaterih planinah sploh ne raste. Vsa planinska društva jo pa nosijo v svojem grbu. Zato pa menda nekateri

*) Planikov čaj je dober za različne bolezni.

hribolazci menijo, da jim nihče ne bode verjel, da so bili v gorah, ako ne prineso na klobukih planik, če so tudi — v dolini kupljene. Pravo vrednost imajo pa le za tistega, ki jih sam utrga, naj se že ž njimi ponaša, jih podari svoji izvoljenki ali pa proda.

Gorenja Krma.

Neki vodnik je peljal večjo družbo na Stol. Nazaj grede so hotele dame trgati planike, katerih je tam res dosti. Vodniku se je pa menda mudilo, in ni hotel gledati, kako bo gospoda lazila po skalovju in „brala

rože“. Rekel je torej nosaču, naj skoči v bližnji plaz, naj nabere planik ter jih posaja ob stezi. Gospice so se silno razveselile, ko so zagledale ob potu med kamenjem in travo „rastoče“ planike. Med radostnim vriskom so jih „trgale“ in se niso prav nič čudile, da so se stebila tako malo držala v prsti. Ponosno so potem povsod kazale planike, katere so lastno-ročno „utrgale“. Ako bi jih vsi tako trgali, bi njih škodljivost sama ob sebi nehala; toda nekateri hribolazci so tako preklicano neumni, da jih ne denejo za klobuk, ako jih niso sami poiskali. Čim strmejša je stena, tem rajši gredo ponje.

Odkritosrčnost je lepa lastnost — četudi ne vselej prav koristna — zato pa moram priznati, da sem bil tudi jaz v svojih mladih letih tak neumnež. Šel sem nekoč s štirimi gospodi s Triglava. Minilo je gotovo že precej časa, ker se drugega ne spominjam, kakor da sem gori težko nosil, nazaj pa lahko, da sem bil med vso potjo zmerjan, ker sem moral imeti povsod svoj nos, ter da sem prelival kri, in sicer lastno, to pa zaradi — planik. Vodnik jih je namreč nekaj natrgal, in to prav lepih, katere so si moji „varuhi“ med seboj razdelili. Tudi meni so hoteli velikodušno vsak eno podariti, toda zahvalil sem se zanje. Nikakor se ni ujemalo z mojo častjo, da bi nosil za klobukom planike, katerih nisem sam utrgal. Dobiti sem jih pa hotel na vsak način, zakaj s praznim klobukom bi me bilo sram domov. Pazil sem, kdaj bi jo mogel potegniti v skale, v katerih so morale biti po mojem mnenju planike. Ko smo takoj potem pri studencu v Gorenji Krmi počivali, se mi je ponudila zaželjena prilika. Kmalu sem plezal po pečevju, v katerem mi je prijazno kimalo polno planik. Poskušal nisem prav nič, če drže skale, katerih sem se oprijemal; videl sem le planike. Nosil sem jih kar v usta, ker jih nisem mogel zatikovati za klobuk. Imel sem jih že veliko; toda nad menoj se jih je še nekaj tako lepih na nenavadno visokih steblih zibalo, da sem jih moral na vsak način imeti. Z velikim naporom sem prilezel do njih. Stal sem pa kaj nerodno; le z levo nogo sem našel stopinjo na majhni skalici, ki se je pa sumljivo zibala, z desnico sem se držal neke korenine, z levico sem pa trgal planike. Tu začujem glas, ki me je klical „na povratek“. Povrnil sem se pa hitreje, nego sem mislil. Skala se mi je utrgala pod nogo; nekaj trenotkov sem visel prosto na korenini in brcal, da bi kje kako oporo našel, potem sem pa zdrsnil navzdol. Ako bi bila stena popolnoma navpična, nikdar več ne bi bil trgal planik; tako sem pa vendar tuintam malo zaviral, da ni bila vožnja prehitra. Druge škode ni bilo, kakor da sem izgubil nekaj kože na rokah in nogah. Gospod mi je pri studencu zakrpal kožo na desnici, ki je največ trpela, zraven me pa tudi pošteno oštel. Za kazen sem moral potem ves čas hoditi za njim.

Trganje planik je torej zato nevarno, ker rastejo navadno na bolj nevarnih krajih. Res je, da se dobe tudi „na lepem“; na Stolu na pr. jih celo krave trgajo, samo za roge jih menda ne vtikajo. Na takih krajih so pa vedno hitro potrgane. Hribolazec jih torej mora pogosto iskati v strmini, ako jih hoče imeti; tudi so na bolj težko pristopnih skalah najlepše. Tu ga pa navadno previdnost zapusti. On vidi le planike; za nevarnost se toliko meni kakor divji petelin, kadar poje. Niti na misli

mu ne pride, da bi iskal varnih stopinj in držajev, marveč leze naprej in se prime za vsak kamen, ki mu pride pod roko; pod njim in za njim se vali kamenje, dokler se tudi on ne zvali, ako mu sreča ni mila.

Ako planike rasto na nepristopnih stenah, ti niso tako nevarne, ker se zadovoljiš s tem, da jih vidiš. Često pa rastejo na pobočjih in v skalah, ki so toliko zložne videti, da planike vsakega nerodneža vanje izvajajo, obenem pa tako strme, da se ubije vsak, komur v njih izpodleti. Kamenje je tod tako krhko, da se vedno drobi, in mnogo je skal, ki se ravno komaj drže v ravnotežju. Vsaka najmanjša stvar jih lahko sproži, potem se pa vale navzdol in se trkajo z vsakim, ki se jim upa porobu staviti. Ker je pa glava navadnih zemljanov mehkejša od skale, ni čudno, da je marsikak hribolazec dobil luknjo v glavno mesto planike za klobuk.

V jako veliki nevarnosti je hribolazec, kadar išče planik, da se ne zaskoči. Kadar leze na goro, kamor ni še steze, pogleduje izkušeni planinec vedno okrog sebe in nazaj, da si zapomni smer in skale, po katerih se bo mogel vrniti. Ako pa išče planik, se mu kaj lahko prigodi, da na to pozabi. Leze na desno in levo, zdaj navzdol, zdaj zopet navzgor, sploh, kamor ga vabijo planike. Slednjič pride do mesta, odkoder ne more nikamor. Pot naprej mu zapirajo navpične stene, nazaj pa ne more, ker se ne spominja več, odkod je prišel. Skale se mu zde sedaj vse drugačne kakor poprej, ko je plezal navzgor. Morda je prilezel gori po žlebu, po katerem se mu sedaj nemogoče zdi splezati, ali pa se je utrgala kaka skala, katera edina mu je pomagala gori. Slučajno morda najde kak izhod, in če ga ne? Potem pa igra „va banque“ in navadno tudi izgubi. Ponesrečil se ni na razpokanih ledenikih, strmoglavlil ni s strmih sten, v katerih je oprezno iskal varnih držajev, oslepile in pogubile so ga planike.

Razvidni so torej tudi vzroki, iz katerih je planika škodljiva rastlina. Da bo pa razprava znanstveno popolna, naj pokažem še, kako se da njena škodljivost zabraniti. Škodljivca navadno zatiramo; toda planike ne smemo, ker ima tudi lepe lastnosti, in bi vrhutega morali plačevati kazni; tako bi nam potem zopet na drug način škodovala. Proti streli se zavarujemo s strelovodom, proti škodljivosti planike pa takole:

Ako želiš imeti planik, je najvarnejše, če si jih izprosiš od kakega znanca, ki je tako neumen, da leze ponje zato, da jih potem razdaja, ali pa če jih kupiš. Naroči kakemu pastirju na Poreznu ali Ratitovcu, da ti jih pripelje en voz kar na dom; to je še najbolj pripravno. Morda jih pa želiš sam trgati; potem pa pridi na Stol ali na Zelenico, tam se lahko po planikah kar paseš s kravami in ovci vred. Seveda če prideš prepozno ponje, ko so že drugi pred teboj vse popasli, moral jih bodeš iskati tudi na bolj nerodnih robih. Nikar pa ne misli, da bo vsaka skala držala že zato, ker jo ti primeš, marveč pričakuj vedno, da se bo utrgala, potem se ne boš mnogokrat varal. Ogleduj dobro skalovje, da bodeš vedel, kod nazaj. Sploh bodi pri iskanju planik nič manj ali pa še bolj oprezen nego takrat, ko lezeš na goro po nevarnih in nezavarovanih stenah. Ako si pa na te ne upaš, pusti tudi planike v miru na nevarnih mestih.

Slednjič pa nikar ne misli, da vse planike, katere vidi tvoje pohlepno oko, komaj čakajo, da jih utrgaš in odneseš.

Mislim, da je razprava dovolj jasna in natančna. Kdor jo bo prebral in se po njej ravnal, mu planike gotovo ne bodo nikdar škodovale. Ako se v naših planinah nihče več ne ponesreči pri trganju planik, bo torej gotovo edino le moja zasluga.

Društvene vesti.

Ob koncu leta najpristrčneje zahvaljujemo vse častite sotrudnike, potopisce in novičarje ter druge podpornike, za obile prispevke našemu listu. Želeč jim vesele praznike in srečno, zdravo novo leto, jih iskreno prosimo, naj bodo tudi VIII. letniku našega „Plan. Vestnika“ radopisni prijatelji.

Umrl je dne 1. novembra t. l. naš član, gosp. Jan̄ko Kalan. c. kr. višji davčni nadzornik v Radovljici. Značajnemu možu, ki se je dejansko zanimal za razvoj našega društva, časten spomin!

Novi člani.

Osrednjega društva:

Gosp. dr. Zakrajšček Karel, zdravnik v Skofji Loki.

Češke podružnice:

Gosp. Kužel Jan, tovarnar v Hrudimu.

„ Šrekl Ludvik, učitelj v Libni.

„ Mayer Adolf, uradnik pri namestništvu v Pragi.

Gospa Mayer Marija.

Klub ciklistov „Kralj. Vinogradi“.

Gosp. dr. Tille V., skriptor vseučiliške biblioteke v Pragi.

Gdč. Neumannova Franja, učiteljica v Libni.

„ Jiroutkova Zdenka, učiteljica v Libni.

Gosp. Semanský Jos., uradnik obrtne banke v Pragi.

Gospa Mareševa Marija, soproga dež. svetnika v Pragi.

„ Prusiková Ludmila, soproga profesorja v Pragi.

Gosp. Klimeš Anton, tovarnar v Žižkovu.

Gospa Klimeševa Ana.

Gdč. Dorotkova Zofija v Trebonju.

Gosp. Erlebach Jos., učitelj v Slanem.

„ Tamchyna Fr., uradnik v Pragi.

„ Typl Jan, trgovec v Kralj. Vinogradih.

„ Majer A., knjigovodja v Karlinu.

„ Kočman Boh., tovarnar v Nahodu.

„ Kofízek Karel, učitelj v Upici.

„ Steinhauser Ferd., trgovec v Plznu.

„ Linsbauer Jos., tehnik v Hodiškovu.

„ Vodička L., prokurist v Taboru.

„ Sekal Hugo, uradnik obrtniške banke v Pragi.

„ Švestka I., veletržec v Pragi.

„ Kreh Ludvik, c. kr. poštni ravnatelj v Pragi.

„ Němec I. dr., odvetnik v Karlinu.

„ Novák Avguštin, uradnik dež. banke v Pragi.

„ Růžička Apolo, ravnatelj dež. banke v Pragi.

Gospa Růžičková M., soproga ravnatelja dež. banke v Pragi.

- Gosp. Janatka V. MUDr. v Karlovih varih.
 " Hrazánek Ot., tehnik v Pragi.
 " Chochołka M., c. kr. sodni inšpektor na Dunaju.
 " Chochołka Em., MUC. v Pragi.

Podravske podružnice:

- Gosp. Zabeo Alfonz, grajščak v Fali pri Mariboru.

Radovljiske podružnice:

- Gosp. Zupan Josip, lesni trgovec in posestnik na Dovjem

Darila. Osrednjemu društvu: G. Ivan Šibove v Ljubljani ob praznovanju svoje srebrne poroke 5 K. Iz nabiralnikov na Rožniku in na Šmarni gori 1'96 K. Hvala!

Poučno-zabavna večera našega društva dne 27. novembra in 11. decembra t. l. sta se vrlo obnesla. Obakrat je predaval gosp. dr. Fr. Tominšek o svojem potu po Grintavcih, ki jih je septembra meseca t. l. brez vodnika oblezel v enem dnevu iz Bistriške doline čez Kokrsko sedlo, preko Grintavca, Velikih in Malih podov ter Skute in dalje skozi Turski žleb čez Okrešelj in Kamniško sedlo zopet nazaj v Bistriško dolino. Gospod predavatelj, ki je na glasu veleturist, je podal tako živo in lepo sliko o svoji prezanimivi turi po veličastnem gorskem svetu ter o čarobnem razgledu z znamenite Skute, da ga je mnogoštevilno zbrano občinstvo burno-srčno zahvalilo za krasni užitek. Prelepi potopis priobčimo drugo leto. — Nemalo so povzdignili oba večera društveni in drugi pevci z umetnim popevanjem krasnih planinskih pesmi.

Prvi poučno-zabavni večer v l. 1902. bo dne 8. januarja v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Predaval bo naš sloveči turist g. katehet Ivan Mlakar o svojem letošnjem potovanju po planinah. Začetek ob 8. uri zvečer.

Češka podružnica je priredila dne 30. oktobra družbinski večer v Žofinski dvorani v Pragi. Načelnik g. prof. dr. Chodounský je poročal o letošnjem delovanju podružnice v Savinskih planinah in o delovanju v prihodnjem letu. Deželni svetnik g. L. Mareš je podal praktične nasvete o potnem sporedu za obisk naših planin, o naših gostilnah in kočah. Gosp. dr. St. Prachenský pa je izpregovoril o hribski opravi ter razkazal posamezne predmete. Kvartet „Kytara“ je zapel med drugim Aljažev zbor „Triglav“, ki je občinstvo jako navdušil.

Šum v Vintgarju pri Bledu nam hočejo uničiti. Sedaj, ko skoraj poteče Bohinjska železnica takorekoč mimo njega in bo zlata vreden ta blesteči biser konec prekrasnih Vintgarskih tesni, ki jim ni podobnih niti v Tirolih niti v Švici, je znana namera res nečuvena, naravnost izzivajoč atentat na naš gorenjski „raj“, da govorimo s Prešernom. Zato je tudi naše društvo, ki je poklican varuh prirodnih krasot zlasti v deželi Kranjski, kateri hoče vse biti le kruta, sebična mačeha, vložilo odpor zoper to, da bi se iz Radovine v Vintgarju zajemala voda v naprave, potrebne za vrtanje železniških predorov v Karavankah. Ugovarjajo pa tudi vse občine okoli Bleda tej nameri. Za trdno se nadajamo, da je tudi deželni odbor kranjski najenergičneje protestiral proti čudni nakani.

Turistika v Julijskih planinah l. 1901. Triglavsko kočo je obiskalo 241 turistov, med temi 153 Slovencev, 45 Čehov in 44 Nemcev.

Kakor kažejo opazke v spominski knjigi, so bili vsi turisti jako zadovoljni s postrežbo kakor tudi z jedjo in pijačo. To dela čast našemu društvu. — V Aljaževi koči se je vpisalo v knjige 110 turistov, in sicer 88 Slovencev, 6 Čehov, 1 Hrvat, 12 Nemcev, 2 Francoza in 1 Lah. — Orožnova koča na Črni prsti je imela 88 obiskovalcev, in sicer: 68 Slovencev (36 članov „Slov. plan. društva“), 14 Čehov, 4 Nemce in 2 Laha. Med temi je bilo 19 dam. Toliko obiskovalcev ta koča še nobeno leto ni imela. Prvo leto, ko je bil izlet k otvoritvi kože, jih je bilo 67 obiskovalcev, potem več let skupaj ne toliko kakor letos.

Turistika v Savinskih planinah l. 1901. V Kocbekovi koči je vpisanih 102, med temi 9 Čehov, 27 Nemcev in 1 Hrvat. Dijakov je bilo 28. — Luško kočo je obiskalo 10 oseb. — V spominski knjigi vrhu Ojstrice se je vpisalo 36 turistov. — Gornjegrajska koča je imela 137 obiskovalcev, med temi 2 Čeha in 6 Nemcev. — V Mozirski koči je bilo 55 oseb, med temi 1 Čeh, 5 dam in 7 dijakov. — Na Okrešlju je vpisanih 133 oseb; pri Piskerniku v Logarjevi dolini 272 oseb; v Solčavi: v gostilni Krist. Germela 178, v gostilni A. Herleta 122 oseb; v Lučah v gostilni N. Zanierja 133 oseb; na Ljubnem v gostilni Fr. Ks. Petka 270 oseb.

Alpský Věstník objavlja obširno monografijo o Mangartski skupini, ki jo piše O. Laxa. Hkratu nadaljuje še dr. Vladislav Růžička s svojo že večkrat omenjeno monografijo o Višjegorski skupini. Iz obeh teh monografij hočemo podati svoječasno nadrobno poročilo.

Gorenja Krma. Iz Mojstrane vodijo proti Triglavu tri doline: Vrata, Kot in Krma. Po prvih dveh prideš nenadoma pred strme stene, da ne veš, kje ti bode mogoče popeti se kvišku. Dolina Krma te pa vodi polagoma črez 1700 m visoko v Gorenjo Krmo, kamor pelje tudi pot z Velepolja. V poldrugi uri dospeš potem po lepi stezi na Kredarico. Gorenja Krma je razprostrana ravan, obdana od Rjavine, Rži, Kredarice, Sedla, Vernarja in Draškega vrha. V njenem jugovzhodnem delu so rasli macesni, katere so vlačili po snegu s silno težavo na Kredarico ter tam iz njih postavili Triglavsko kočo. Po leti je v Gorenji Krmi vse polno življenja; živina prihaja sem z Velepolja in iz Dolenje Krme na pašo, a tudi po zimi je pristopna Gorenja Krma drznemu lovu, ki se plazi tod za divjimi kozami. Ta divni kraj nam predstavlja slika na strani 184. Izvirno sliko je napravil naš vrli član, gospod Anton Gregorec, s svojim fotografskim aparatom v Krmi sami, a napravil je tudi sam kliše za naš posnetek. Hvala mu!

Razne vesti.

„Slovenski večeri“ na Češkem. Zveza čeških biciklistov, ki je avgusta meseca letos obiskala naše kraje, razširja sedaj zanimanje za naše planine med Čehi s prireditvami „slovenskih večerov“ v raznih čeških mestih. Prvi večer je priredil klub „Slaný“ dne 19. oktobra v Slanem, in sicer na čast našemu Prešernu, o katerem je izpregovoril gosp. Jos. Erlebach. Gosp. dr. Kulhavý je poročal o „alpizmu v slovenskih planinah“,

zvezin načelnik g. A. Klimeš pa je naslikal v svojem predavanju „Letem slovinským světem“ kras naše Kranjske ter hkratu podal skioptiški 50 slik. Pevski del tega večera je obsegal izključno le slovenske skladbe in narodne pesmi. — Enake večere sta doslej določila še cikliški odsek „Sokola“ v Jihlavi in klub velocipedistov v Visokem Mitu.

Črna prst. Zadnja obiskovalca Črne prsti dne 1. decembra, skoraj gotovo zadnja v tem letu, sta bila gg. inženirja pl. M. Klodič in Mildner. Pot je bila po njunem sporočilu trudapolna zaradi snega. Blizu koče ga je bilo $\frac{3}{4}$ m. Še težavnejša je bila pot ob robu kakih 50 metrov. Sneg ni držal, vsaka stopinja je zdrsnila. Na nekaterih mestih je bilo treba rabiti zaradi varnosti vrv. Vodnik Peter Logar ne pomni tako mučne in nevarne hoje. Tudi veter jim je nagajal. Brilo in metlo jim je ves čas od koče do vrha v obraz. Ves trud pa je bil pozabljen ob krasnem razgledu: videli so Nanos, Monte maggiore, Kanin, Mangart, Montasio. S prostim očesom se je videl samostan na Sveti gori.

Razor. Glede na prelepi članek o težavni tej turi, ki smo ga objavili v zadnjih dveh številkah, navajamo, da sta bila pred dr. Chodounským ml. in prof. Dvořákom na Razoru dr. Kugy (dvakrat) in Findenig. Letos je obiskal 1. septembra dr. Kugy zopet Razor skupaj z dr. Bolaffijem.

Lichteneckerta, ki je lansko leto izginil v Savinskih planinah brez sledu, so letos začetkom meseca novembra zopet iskali vodniki iz Luč in Solčave. Iskanje je naročila c. kr. politična ekspozitura v Mozirju „Savinski podružnici“. Vodniki so preiskali luknjo na Škarjah, ki je 25·5 m globoka, ter vrh Ojstrice, posebno pobočje proti Logarjevi dolini in Robanovemu kotu. Ravno tako so natančno preiskali svet od Koebekove koče mimo studenca naravnost v Robanov kot. Vse iskanje je bilo brezuspešno. Lichteneckert jo je najbrž popihal v Ameriko. Stroške iskanja je poravnala c. kr. politična ekspozitura.

Bled je obiskalo letos 2294 tujcev, med njimi je vpisanih v knjige 248 Čehov.

Iz Sinče vasi v Železno Kapljo se dogradi do oktobra 1902. l. železnica. S tem se znatno skrajša dohod na Jezersko s severne strani.

Člani osrednjega društva plačujejo članarino osrednjemu odboru v Ljubljani, člani vseh podružnic pa svojim odborom.

Članarina „Slov. plan. društva“ in njegovih podružnic znaša na leto 6 K; poleg tega zneska plača nov član tudi 2 K vpisnine. Ustanovnik plača enkrat za vselej 60 K. Vseučiliščniki plačajo 3 K letnine in so prosti vpisnine.

„Plan. Vestnik“ prejmljejo vsi člani **brezplačno**. Nečlane stane na leto 4 K, dijake 2 K 40 h.

Društvena znamenja dobivajo člani v društveni sobi v Narodnem domu v Ljubljani, pri podružniških odborih, pri gospodu Ivanu Sokliču, trgovcu Pod trančo, in pri gospodu L. Lozarju na Mestnem trgu v Ljubljani. Eno znamenje stane 2 K.

Avgust Agnola,

steklar v Ljubljani na Dunajski cesti št. 13.

Velika zaloga stekla, porcelana, zreal, okvirov in vseh drugih v steklarstvo spadajočih predmetov.

 Najnižje cene.

Brata Eberla,

pleskarja c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice

v Ljubljani, v Frančiškanskih ulicah št. 4,

prevzemata vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbinska in pohištvena dela.
Delo ročno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah.

Josip Maček

na Mestnem trgu v Ljubljani

priporoča svojo zalogo mnogovrstnih domačih in tujih žganih pijač, kakor: pristen brinovec, slivovko in tropinovec, I. vrste francoski in ogrski konjak, rum in mnogovrstne druge likerje po **nizki ceni**.

FOTOGRAFIJA

je nedvomno najlepša in najkratkočasnejša zabava!

Fotografski aparati

in sploh vsi drugi v fotografsko stroko spadajoči predmeti za amaterje in za strokovnjake so vedno v največji zalogi na razpolago.

Pouk v fotografiranju za novince preskrbim sam in brezplačno.

Čeniki so vedno brezplačno na razpolago.

Dalje priporočam svojo tovarniško zalogo papirja ter pisalnih in risalnih potrebščin.

JOS. PETRIČ,

v Ljubljani, na Sv. Petra cesti št. 4.

J. Lozar

na Mestnem trgu št. 7.

priporoča svojo **bogato zalogo turistovskih srajc, turistovskih, kolesarskih in lovskih dokolenic, lovskih volnenih jopičev, zimskih in letnih nogavic, zavratnic itd. Fino moško perilo in spodnja obleka.**

Članom „Slov. plan. društva“ **znižane cene.**

Marija Plehan,

svečarica in lečarica v Ljubljani na Sv. Petra cesti št. 63

priporoča svojo **veliko zalogo sveč ter mnogovrstnega medenega blaga in slaščic.**

Kupuje med v panjih in vosek.

Adolf Hauptmann

v Ljubljani, na Sv. Petra cesti št. 41.

Tovarna oljnatih barv, firneža, laka in kleja.

Zaloga slikarskih in pleskarskih predmetov.

Ivan Soklič

v Ljubljani, Pod trančo št. 1,

priporoča svojo veliko zalogo **klobukov**, posebno **lodnastih** za hribolazce in lovec iz tvornice Jos. in Ant. Pichlerja, c. kr. dvornih založnikov.

Članom „Slov. plan. društva“ znižane cene.

Karla Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

v Ljubljani na Dunajski cesti št. 16,

priporočata svojo veliko zalogo **planinske oprave**: krampeže, svetiljke, cepine, dereze itd., potem raznovrstno železnino za stavbe, kuhinjsko orodje, najboljše orodje za rokodelce in vse vrste poljedelskih strojev.

Franc Čuden,

urar v Ljubljani na Mestnem trgu,

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih žepnih in stenskih ur ter budilnikov. Vsi izdelki so priznani izvrstni in po ceni. Popravila se izvršujejo natančno in dobro.

✱ Cenovniki na zahtevanje brezplačno. ✱

GRİČAR in MEJAČ

v Ljubljani, v Prešernovih ulicah št. 9,

priporočata svojo bogato zalogo izgotovljene moške in ženske obleke ter najboljše perilo in zavratnice. Zlasti opozarjata na nepremočna **lodnasta** oblačila in najnovejše plašče za turiste. Naročila po meri se izvršujejo točno in ceno na Dunaju. Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franco in zastonj. — Članom „Slov. plan. društva“ znižane cene.

Engelbert Franchetti,

brivec v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3.,

priporoča slav. p. n. občinstvu svojo novo in elegantno urejeno **brivnico**.

Za dobro in točno postrežbo je najboljše preskrbljeno.

Firme na steklo in vsakovrstne druge napise, izvirne diplome in vsakovrstna kaligrafska in litografska dela

izdeluje umetniško in ceno

Vinko Novak,

umetni slikar in litograf na Mestnem trgu št. 10 v Ljubljani.

J. Bonač

v Ljubljani v Šelenburgovih ulicah št. 5, nasproti nove pošte,

priporočam vljudno svojo trgovino s papirjem in s pisalnimi potrebščinami. Vzorce papirja pošiljam na ogled. V svoji knjigovozni izdelujem vezi preproste in najfinejše.

Prevzemljam izdelovanje vsakovrstnih razglednic po fotografijah. Imam veliko zalogo vedno najnovejših razglednic.

Edina zaloga svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda.

Tvornica kartonaže z električno silo. Po naročilu izdelujem raznovrstne škatle. Prekupnikom velik popust.

Odgov. ured. A. Mikuš. — Izdaja in zalaga „Slov. plan. društvo“. — Tisk A. Klein & Comp. v Ljubljani.